

НОВИ САД - На данашњи дан 1910. године умро је српски писац Лаза Костић, изузетно снажна и оригинална песничка природа. У поезију је унео нове и смеле облике и обогатио је српски књижевни језик новим изразима. Експериментатор и творац нових путева, био је зачетник српске авангардне лирике и написао је неколико песама које су највиша остварења српског романтизма. Истакао се и превођењем Вилијама Шекспира - био је полиглот и ерудита. Гимназију је учио у Панчеву, Новом Саду и Будиму, а права је дипломирао у Пешти, где је и докторирао. Као национални радник, публициста и саборац Светозара Милетића, вође војвођанских Срба, хапшен је од стране Аустроугарских власти. Костић је био и први председник 1882/83. Српског новинарског друштва. Дела: лирске песме и баладе, поетичне трагедије "Максим Црнојевић", "Пера Сегединац", расправе "Критички увод у општу филозофију", "О Јовану Јовановићу Змају", његову певању, мишљењу и писању", "Основа лепоте у свету".

Данас је недеља 26. новембар, 330. дан 2023. До краја године има 35 дана.

1504- Умрла је Исабела Католичка, краљица Кастиље од 1474. Њеном удајом 1479. за Фердинанда од Арагона ударен је темељ будуће шпанске државе. Њихов изразити католицизам огледао се успоставом шпанске инквизиције 1478. (утемељена у време папе Гргура Ху првој половини XIII в.) као и протеривањем свих иноверника, Јевреја и муслимана. Коначно су протерали Арапе из Шпаније (Гранаде) 1492. Исте године опремљена је, од стране двора, експедиција Кристифора Колумба, која је открила Америку. Године 1503. Шпанија је, под њеном владом, припојила и Напуљску краљевину.

1516- Умро је италијански сликар Ђовани Белини, један од твораца венецијанске школе. Био је учитељ Ђорђонеа и Тицијана.

1648- Папа Иноћентије Хосудио је Вестфалски мир којим је месец дана раније окончан Тридесетогодишњи рат.

1703- У дводневној "Великој олуји" у јужној Енглеској погинуло је најмање 8.000 особа.

1744- Умро је италијански градитељ виолина Ђузепе Гварнери, уз Антонија Страдиварија највећи мајстор израде класичних виолина. Његове радове посебно је популарисао Николо Паганини. Укупно, Гварнери је израдио око 200 виолина.

1855- Умро је пољски писац Адам Мицкијевич, највећи пољски романтичар, чија дела одликује изузетно богат и сликовит језик. Умро је у Турској где је дошао у време Кримског рата у намери да формира пољске јединице за борбу против Русије. У идиличном епу посвећеном родном крају "Пан Тадеуш", највећем делу пољског романтизма, описао је стару Пољску која нестаје. Остала дела: збирке песама "Баладе и романсе", "Кримски сонети", епови "Гражина", "Конрад Валенрод", драма "Здушнице", политичка брошура "Књиге пољског народа и ходочасништва пољског", циклус предавања "Словенске књижевности".

1857- У Мелбурну је отворено заседање првог аустралијског парламента.

1893- Умро је српски филозоф, писац и политичар Милан Кујунџић Абердар, један од првих професора филозофије на београдској Великој Школи, члан Српске краљевске академије, председник скупштине Србије и министар просвете. Студирао је у Бечу, Минхену и Паризу, дипломирао у Оксфорду. У младости је био један од вођа Уједињене омладине српске и уредник њеног гласила "Млада Србадија". Стихови тог изразито романтичарског песника позивали су на борбу за ослобођење и уједињење поробљене браће. Дела: "Кратки преглед хармоније у свету", "Иде ли свет на боље или на горе", "Филозофија у Срба", "Шта је и колико у нас урађено на лођици", спев "Српски патријарх", балада "Невеста хајдукова".

1909- Рођен је француски писац румунског порекла Ежен Јонеско, члан Француске академије, чије су тзв. антидраме преобразиле театар 20. века. Његова дела - својеврсна антидраматургија прожета сатиричним духом, баве се апсурдношћу многих "вредности" савременог света. Дела: драме "Ђелава певачица", "Жак или покорност", "Лекција", "Столице", "Жртве дужности", "Пастиров камелеон или Париска импровизација", "Макбет", "Нови станар", "Носорог", "Убица без плате", "Краљ умире", "Летећи пешак", "Спаваћица", "Игра покоља", "Жеђ и глад", "Куга", "Човек с коферима", "Црно и бело", радио драма "Салон аутомобила", роман "Усамљеник".

1914- Експлозију на британском ратном броду "Булворк" у Првом светском рату, у тренутку кад је у њега укрцавана муниција, преживело је само 12 од 750 чланова посаде.

1918- Подгоричка скупштина је прогласила присаједињење Краљевини Србији. Дотадашњи владар Никола Петровић свргнут је с престола, пошто је 1916. потписао капитулацију. Петровићи су ипак све време постојања Краљевине СХС/Југославије уживали државне апанаже. Део његових присталица определио се потом за сарадњу с хрватским усташама.

1922- Отворена је гробница фараона Тутанкамона, коју је у Долини краљева код Луксора открио енглески археолог Хауард Картер.

1939- Нападом совјетске армије почео је Совјетско-фински рат. У октобру 1939. Совјетски Савез је поставио снажне гарнизоне у Литванији, Летонији и Естонији и од Финске затражио део територије због обезбеђења Лењинграда (Санкт Петербург) и заштиту мурманске пруге. Пошто је то влада у Хелсинкију одбила, совјетска армија је продрла у Финску. После пробоја фронта 12. марта 1940. потписан је мир којим је Совјетски Савез добио тражене области.

1942- У Бихаћу је у Другом светском рату основано Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије и 54 делегата изабрала су Извршни одбор АВНОЈ-а с др Иваном Рибаром на челу. Била је то нека врста владе на ослобођеним територијама до Другог заседања АВНОЈ-а у Јајцу 1943. које је изабрало Национални комитет.

1949- Индија је прихватила устав којим је та земља устројена као федерална република у оквиру британског Комонвелта.

1952- Умро је шведски истраживач и путописац Свен Андерс Хедин, који је предводио експедиције у Таримској котлини, Синкјангу, на Тибету, у Монголији и у подручју Хималаја. Дела: "Кроз азијске пустиње", "У срцу Азије", "Јужни Тибет", "Трансхималаји", "Копном у Индију", "На великој пловидби", "Од пола до пола".

1965- Француска је лансирала свој први вештачки сателит.

1967- У поплавама у централном Португалу погинуло је најмање 250 особа.

1968- Умро је немачки писац Арнолд Цвајг, чија су дела - на основу искуства стеченог у Првом светском рату - прожета антимилиитаризмом, горком иронијом и критичком анализом друштвених односа. Дела: романи "Случај наредника Грише", "Млада жена године 1914.", "Верденско васпитање", лирска проза "Новеле о Клаудији".

1970- Један боливијски сликар, обучен као свештеник, покушао је у главном граду Филипина Манили да убије папу Павла VI, али није успео.

1978- Муслимански верски лидери и политичари који су настојали да оборе шаха Резу Пахлавија прогласили су генерални штрајк којим је Иран парализован.

1979- Пад пакистанског "Боинга 707" у Саудијској Арабији није преживео нико од 156 путника и чланова посаде.

1986- Иранска ракета која је пала у ирачки главни град Багдад убила је 48 цивила.

1987- Тајфун је усрртио 270 Филипинаца и разорио око 14.000 кућа.

1990- Савет безбедности УН одобрио је мировни план за Камбоџу.

1993- Први генерални штрајк у Белгији после пола века парализовао је привреду и саобраћај и приморао владу на преговоре са синдикатима.

1998- У заједничкој декларацији током посете кинеског председника Ђанга Цемина, Јапан је изразио "дубоко кајање" због акција које је предузео у Кини у Другом светском рату.

2000- Републиканац Џорџ Буш Млађи проглашен је победником у Флориди, више од 20 дана после председничких избора у САД и мучног натезања које је уследило, пошто је пребројавање гласова у тој америчкој држави прекинуто на основу судске одлуке. Електорски гласови са Флориде (њих 25) пресудно су утицали да кандидат републиканске странке Буш буде проглашен председником САД.

2005- Умро је српски архитекта Иван Антић, члан Српске академије наука и уметности. Дела: Музеј савремене уметности (Београд), комплекс спортског центра "25. мај" (Београд), Дом пионира са зградом РТВ Београд, Дом спортова "Пинки" (Земун), комплекс зграда "Југопетрола" и хотела "Хајат" (Београд), Републички СУП у Кнеза Милоша (Београд), Спомен музеј у Крагујевцу - Шумарице, хотел "Бреза" (Врњачка Бања), хотел "Нарвик" (Кикинда).

2006- Швајцарци су на референдуму одлучили да пруже економску помоћ најновијим чланицама Европске уније у висини од милијарде франака (620 милиона евра), чиме је настављена блиска сарадња ове земље са ЕУ. Већина грађана с правом гласа у 26 швајцарских кантона подржала је тај предлог, а највећу подршку добио је у градовима на француском говорном подручју.

2008- Становници Гренланда изјаснили су се, на референдуму, за већи степен аутономије. Ова одлука оцењена је као корак ка вероватној независности тог острва од Данске. За овакву одлуку гласало је 75 одсто изашлих на референдум. Гренланд од 1979. ужива аутономију, а новом одлуком степен аутономије је знатно подигнут.

2008- Савет безбедности УН подржао је извештај генералног секретара УН Бан Ки Муна о реконфигурацији УНМИК-а и распоређивању статусно неутралног Еулекса, на основу споразума са Београдом.

2008 -У Мумбају, у Индији, догодила се серија терористичких напада на више локација. Нападаци, њих 25, наоружани аутоматским оружјем, најпре су почели да пуцају на

посетиоце популарног кафеа у центру Мумбаја, познатом као састајалиште странаца а потом су упали у два најлуксузнија хотела у граду "Таџ Махал" и "Оберол" и део гостију су задржали као таоце. У нападу је погинуло најмање 195 особа, а повређено више од 327.

2012- Преминуо је Џозеф Мареј, хирург који је извео прву успешну трансплантацију бубрега и касније добио Нобелову награду за свој рад. Мареј и његов тим успешно су 1954. пресадили бубрег који су узели од једног близанца и дали га другом, отворивши тако ново поље у медицини. Мареј је медицинску каријеру почео 1940-их после дипломирања на Харварду а након рада с рањеницима у Другом светском рату заинтересовао се за трансплантације.

2013- Псалтир објављен 1640. познат као Беј књига псалама, продат је на Сотбијевој аукцији, на Менхетну, за 14,2 милиона долара, поставши тако аукцијски рекорд за штампану књигу. За Беј псалтир се верује да је прва књига одштампана на територији данашњих САД. Књигу су у Кембриџу, Масачусетс, штампале пуританске вође Масачусетс Беј колоније 1640. године. Аукцијски рекорд за књигу држи Да Винчијев Кодекс, његова лична бележница, продата на Кристијевој аукцији 1994. за 30,8 милиона долара.

(Танјуг)